

ΕΤΟΣ Α'. - ΤΟΜΟΣ Α'. - ΤΕΥΧΟΣ Α'. & Β'.

ΘΡΑΚΙΚΑ

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟΝ ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ

ΙΔΡΥΘΕΝ ΚΑΙ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ ΥΠΟ ΤΟΥ ΕΝ ΑΘΗΝΑΙΣ

“ΘΡΑΚΙΚΟΥ ΚΕΝΤΡΟΥ,”

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΕΠΙ ΤΗΣ ΕΚΔΟΣΕΩΣ

ΧΡΗΣΤΟΣ ΤΣΟΥΝΤΑΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ

ΑΡΙΣΤ. ΚΟΥΡΤΙΔΗΣ

ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΗΣ

ΣΤΙΑΠ. ΚΥΡΙΑΚΙΔΗΣ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΠΑΝΕΠ. ΘΕΣ/ΝΙΚΗΣ

ΠΟΛΥΔ. ΠΑΠΑΧΡΙΣΤΟΔΟΥΛΟΥ

ΚΑΘΗΓΗΤΗΣ ΚΑΙ ΛΟΓΟΤΕΧΝΗΣ

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΕΩΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ

ΑΘΗΝΑΙ

ΘΡΑΚΙΚΟΝ ΚΕΝΤΡΟΝ -- ΜΕΓΑΡΟΝ ΤΟΥΡΙΣΤ -- ΒΟΥΛΗΣ 18

1928

ΛΑΟΓΡΑΦΙΚΑ

ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΣΑΡΑΝΤΗ (ΣΤΑΜΟΥΛΗ)

ΑΠΟ ΤΑ ΘΡΑΚΙΚΑ ΕΘΙΜΑ

ΚΡΑΤΗΤΙΚΑ¹⁾

“Όποια γυναίκα κάνει αποβολαίς και ξανά μένει έγκυος ή μαμή την δίνει τὸ κρατητικό²⁾, τὸ φορεῖ στὸ λαιμὸ της μέρα νύχτα και τὸ βγάζει ὅταν τὴν πιάσουν οἱ πόνοι.

Τὰ κρατητικά κρατοῦν τὸ παιδὶ και δὲν ἀποβάλλει ἡ γυναίκα.

Εἶνε τρία ἢ και ἕνα, σὰν γυαλιστερά κομπολόγια, μεγάλα ὡς δυὸ δάχτυλα και ἔχουν μέσα γραμμαῖς και στῦλο κρατητικό.

Τὰ παλιὰ χρόνια ἔπεφταν ἀπὸ τὸ ἀστροπελέκι και τὰ εὔρισκαν μέσα στὴ βροχὴ ποὺ ἔτρεχαν τὰ νερά με ὀρμή.

Δὲν ἀγοράζονται, μερικαῖς πρωτιναῖς μαμαῖς τὰ ἔχουν, ἡ κερά ποὺ με τὰ εἶπε αὐτὰ λέγει δὲν εἶναι γιαπμάδαις³⁾, ἀλλὰ θεϊκά.

Τὰ αὐγά ποὺ οἱ ὄρνιθες τὴν Μεγάλῃ Πέμπτῃ τὰ βάφουν, τὸ βράδυ τὰ βάζουν σὲ μαντήλι, τὰ πηγαίνουν στὴν ἐκκλησία και τὰ ἀφίνουν κάτω ἀπὸ τὸ δισκέλι ποὺ διαβάζονται τὰ δώδεκα Εὐαγγέλια.

Ἄφοῦ διαβασθοῦν τὰ παίρνουν και τὸ ἕνα ἀφίνουν στὸ εἰκόνημα τοῦ σπιτιοῦ. Ἐὰν αὐτὸ τὸ γέννησε μαύρη ὄρνιθα στὰ ἑφτὰ χρόνια γίνεται κρατητήρα.

Τὸ αὐγὸ ῥαγίζει, ἀπὸ μέσα μαζεύεται, ξεραίνεται και γίνεται σὰν πέτρα. Τὸ δίνεις στὸν κουγμουτζῆ⁴⁾ νὰ κάνει μιὰ τρύπα στὴ μέση, περνᾶς κλωστή κόκκινη και τὸ φορεῖ στὸ λαιμὸ ὅποια ῥίχνει τὸ παιδὶ ὅσο ποὺ νὰ γεννήσει και ὕστερα τὸ δίνει στὴ νοικοκερά.

¹⁾ Ἡ γλῶσσα εἰς τὰ Κρατητικά ὡς και ἡ γραφομένη εἰς τὰ Θρακικὰ ἔθιμα εἶναι ἡ λαλουμένη εἰς τὰ γύρω μας χωριά. Προσπαθοῦσα νὰ τὰ γράφω ὅπως τὰ ἤκουσα ἐκ στόματος τῶν ἀπλοϊκῶν γυναικῶν κῆς πατρίδος μου. Ε. Σ. Σ.

²⁾ Ἄλλως λέγεται κρατητήρα (ἡ) ἢ χαμαλιό. ³⁾ Λέξ. Τ. χερσοποίητα.

⁴⁾ Λέξ. Τ. χρυσοχόος.

Ε. Σαραντῆ, Ἐπὶ τὰ Θρακικὰ ἔθιμα

ΛΕΙΣΙΔΑΙΜΟΝΙΕΣ ΣΤΗΝ ΕΓΚΥΜΟΣΥΝΗ

Τὰ Συμόγιорта

Ἁγίου Τρύφωνος, Ἑπαπαπῆς καὶ Ἁγίου Συμειῶν. 1, 2 καὶ 3 Φεβρουαρίου.

Τὰ Συμόγιорта καὶ τὶς τρεῖς μέραις οἱ ἔγκυαι δὲν πρέπει νὰ ἐργασθοῦν, διότι τὰ σημεῖα τριβούνται καὶ πλάθονται τὶς δύο πρώταις μέραις καὶ τὴν τρίτη τοῦ Ἁγίου Συμειῶν φαίνονται.

Ἐ Τρύφος τριβ' τὰ κόκκαλα
ἢ Παναγὰ τὰ πλάθ'
καὶ ὁ Συμειὸς τὰ δείχν'.

Ἐ Ἁγίου-Συμειῶς πῆγε στὸ ἀμπέλι νὰ κλαδεύσει, γυρνᾷ τὸ κλαδευτῆρι καὶ κόβει τὴν μύτη του καὶ ἔμεινε συμειωμένος.

Τὸ πρῶτ' τοῦ Ἁγίου Τρύφου ποὺ θὰ σηκωθῆ ἢ βαρούμενη γυναῖκα θὰ ἀγκαλιάσει μὲ τὰ δύο τῆς χέρια τῆ γωνιά¹⁾ τοῦ σπιτιοῦ τῆς καὶ θὰ πῆ :

Ἐ Ὅτ' ἀγκαλιάσω σήμερα, κ' αὐταῖς τὶς τρεῖς τὶς μέραις
στὴ θάλασσα καὶ στὰ βουνὰ καὶ στ' ἄκαρπα τὰ δένδρα.

Ἐ Ὑστερα σέρνει τὰ χέρια τῆς στὸ ἡλίσι²⁾ ντουβάρη καὶ λέγει :

Στὰ ἄγρια βουνὰ καὶ στ' ἄκαρπα τὰ δένδρα
καὶ στὰ καμποπούλια νὰ γείνε τὰ σημεῖα.

Μερικαῖς στολιζονται, βάζουν κοκκινάδι στὰ μάγουλα γιὰ νὰ γίνε τὸ μωρὸ ὤμορφο.

Ἐ βαρούμενη ἔαν κατ' ἀνάγκην ἐργασθῆ, θὰ ἐργασθῆ κρυφά, ἂν τὴν δῆ κανεῖς καὶ τὸ μελετήσῃ, τότε τὸ παιδὶ γεννιέται σημειωμένο, ἐλαττωματικὸ μὲ δάκτυλα κομμένα, ἢ κολημμένα, μύτη κομμένη, μὲ μελανιά ἢ σημάδι σχήματος ὅ,τι πράγματος κρατοῦσε στὰ χέρια τῆς ἐκεῖνη τὴν ὥρα.

Ἐ Ὅταν ἔξαφνα τὴν διοῦν πὼς ἐργάζεται, γιὰ νὰ μὴ βγῆ τὸ συμειὸ σὲ μέρος ποὺ φαίνεται καὶ ἀσχημίσῃ τὸ παιδί, πιάνει μέρος τοῦ σώματος ποὺ καὶ νὰ βγῆ νὰ μὴ φαίνεται καὶ λέγει μέσα τῆς : ἔδῶ νὰ βγῆ.

Ἐ Ὅταν γεννηθῆ τὸ μωρὸ ἔχει τὸ σημάδι σ' ἐκεῖνο τὸ μέρος.

Καὶ ὁ ἄνδρας ὅταν ἢ γυναῖκα του εἶναι ἔγκυος πρέπει καὶ αὐτὸς νὰ μὴ ἐργασθῆ φανερά μήπως τὸν δῆ ἄλλος καὶ τὸ μελετήσῃ.

Ἐ Ὁ πατέρας μου, ἢ διηγηθεῖσά με τὰ ἄνω μὲ εἶπε, ἦταν χασάπης, ἔκοπτε κρέας στὸ χασαπεῖο καὶ εἶχε τὸ ματωμένο μαχαῖρι στὸ στόμα του.

¹⁾ Ἐστία.

²⁾ Στὴν ἀνατολὴ τοῦ ἡλίου.

Να καὶ περνᾷ μιὰ γρηὰ καὶ τὸν λέγει :

— Μά, ἡ γυναῖκά σου βαρῦμένη καὶ σὺ δὲ φοβᾷσαι μὴ γεννηθῆ τὸ παιδί μὲ κομμένο χεῖλ¹⁾ ;

“Ὅταν ἡ μητέρα μου γέννησε τὸν ἀδελφό μου, αὐτὸς γεννήθηκε μὲ κομμένο χεῖλ²⁾ καὶ φαίνονταν τὰ δόντια του.

Ἐπὶ ἀπὸ ἄλλη ἤκουσα ὅτι ὁ θεὸς τῆς ἡταν ἔξω στὸ ἀμπέλι καὶ κλάδευε.

Περνᾷ ἕνας ἀπ’ ἐκεῖ καὶ τὸν λέγει :

— Δὲ φοβᾷσαι σήμερα τοῦ Ἀἷ-Συμειοῦ νὰ κλαδεύεις ποῦ εἶνε γαστρομένη ἡ γυναῖκά σου ;

Τὸ παιδί γεννήθηκε μὲ κομμένο τὸ ἕνα χέρι σὰν νὰ ἦταν κομμένο μὲ τὸ κλαδευτήρι. Ὁ Θεὸς τὸ πῆρε γλήγορα καὶ γλύτωσε.

Δὲν ἐργάζονται καὶ ὅταν ἔχουν γαστρομένα ζῶα.

Ἐνας ποῦ εἶχε πολλὰ πρόβατα ἔγκυα καὶ δὲν κράτησε τὴ μέρα καὶ δούλεψε, ὅταν γεννήθηκαν τὰ ἀρνιά ἦταν. ὅλα σημειωμένα, μὲ κεφάλια ζουλισμένα, μὲ πόδια στραβὰ καὶ κομμένα.

Οἱ βαρῦμαις οὔτε μαγειρεύουν οὔτε ζυμώνουν .

Εἰς τὴν Τυρολόην δὲ λούγουνται καὶ δὲν πλύνουν καὶ οἱ μὴ ἔγκυαις γυναῖκες.

Ἐδοχὴ στὴν ἐτοιμόγεννη ποῦ κοιλοπονάει.

“Ὅταν μπαίνεις στὴν κάμαρα δίχνεις τὴν ποδιά σ’ ἐπάνω τῆς, τὴν δίνεις λίγο νερὸ καὶ λές :

*Καλὴ λευθεριά, ἦλθε ἕνα καῖκι λάδι,
νὰ γλυστρήσ’ τὸ παιδί σὰν τὸ λάδι.*

ΤΑ ΓΕΝΝΗΤΟΥΡΙΑ

Ἡ λεχοῦσα.

“Ὅταν μὲ τὴν βοήθεια τῆς Παναγίας γεννηθῆ τὸ σαλό¹⁾, ἡ μαμὴ ἀποῦ βολέψει τὴ λεχοῦσα στὸ στρῶμα, θὰ πάρει μεταξωτὸ κόσκινο, θὰ κοσκινίσει ἐπάνω στὴ λεχοῦσα κουφέτα, καρύδια, σταφίδαις, φουντούκια, καὶ ἀμύγδαλα καὶ τὴν ὀψάει :

— Ποῦ ἦταν ἐψέ, ποῦ ἦταν προπὲ τὸ σαλό ;

— Ἦταν στοῦ Γκογκόν²⁾ τὸ μῦλο.

— Φαίνονταν τὰ πράματά τ’ ;

— Τάδαν τὰ κορίτσια ὅλα καὶ ξεροκακάνισαν³⁾.

1) Τὸ μωρό. 2) Ἀερόμυλος ἔξω ἀπὸ τὸ χωριό. 3) Γέλασαν δυνατά.

Καὶ ὄλοι γελοῦν γιὰ νὰ γίνῃ τὸ σαλὸ γελούμενο.

Ἡ μαμὴ πάλι τὴν ῥωτᾷ:

— Ἄρνελ ¹⁾ τὸ θέλς, Πιτρὲλ; ²⁾

— Ὅχ ἄρνελ νὰ μελάζει σὰν ἄρνι,

Πιτρὲλ λεγώ, νὰ κοιμᾶται σὰν παιδί.

Τὸ κολύμπημα τοῦ μωροῦ.

Ἡ μαμὴ θὰ χύσει ζεστὸ νερὸ μέσα στὴ σκάφη, λίγο ἄλας γιὰ νὰ γίνῃ σφιχτὸ τὸ κρέας τοῦ μωροῦ, λίγη ζάχαρη γιὰ νὰ γίνῃ γλυκὸ καὶ ἀγαπιέται, θὰ τὸ κολυμπήσει καὶ θὰ τὸ σαπουνίσει.

Ἄφοῦ τὸ σκουπίσει, τὸ φασιώσει, τὸ ντυλίξει στὸ παπλωματάκι του θὰ τὸ βάλῃ στὸ πλάγι τῆς μητέρας του.

Τὸ σαποῦνι θὰ τὸ βάλῃ κάτω ἀπὸ τὸ στρώμα τῆς λεχούσας ὅπου θὰ μείνῃ ὀκτὼ μέραις.

Ἐπάνω σ' αὐτὸ τὸ νερὸ θὰ πλυθοῦν ὄλοι τοῦ σπιτιοῦ καὶ θὰ ἀσημώσουν τὴ μαμὴ· ὁ καθεὶς θὰ ῥίξει ὅ,τι εὐχαριστεῖται πεντάγροσο, δίδροσο, γρόσι ἢ δεκάρα.

Πρῶτα θὰ ῥίξει ἡ μητέρα, ὁ πατέρας, ἡ γιαγιά, ὁ παπποῦς καὶ ὕστερα οἱ συγγενεῖς.

Ἡ εὐχή.

Θὰ φέρουν τὸν παπᾶ νὰ δώσει τὴν εὐχὴ στὴ λεχοῦσα.

Ἐπάνω στὸ σκαμνὶ ἀφοῦ βάλουν ἓνα ψωμί, δυὸ γρόσια, ἓνα πιάτο ξερὰ φρούτα, κουφέτα, ἓνα μαστραπᾶ νερὸ μὲ τῆς Παναγίας ³⁾ τὸ χέρι μέσα, βασιλικὸ καὶ σὰ λάχει χεϊμῶνας, δάφνη.

Ὁ παπᾶς ἀφοῦ διαβάσει τὴν εὐχὴ καὶ κάμῃ τὸν ἀγιασμὸ θὰ κόψει ἀπ' ἑπάνω τὸ ψωμί ἓνα κομμάτι στρογγυλό, τὸ τυλίξουν σὲ καθαρὴ πετσέτα καὶ τὸ βάζουν κάτω ἀπὸ τὸ μαξιλάρι τῆς λεχούσας νὰ τρώγῃ ἀπὸ τρεῖς προυναῖς ⁴⁾.

Ἡ μαμὴ ἀπὸ τὸν ἀγιασμὸ θὰ βρέξει ὅλων τὰ χέρια γιὰ νὰ πάρουν τὴν εὐχὴ καὶ νὰ μὴ κατέβῃ καμιὰ ἀφχολόγησι ⁵⁾.

Ὅσος ἀγιασμὸς περισέψει τρεῖς προυναὶ ἢ λεχοῦσα θὰ πλένεται καὶ θὰ πίνει.

¹⁾ Ἄρνάκι.

²⁾ Χαῦδευτικὸ τοῦ Πέτρος, Πιτρᾶκης

³⁾ Χόρτο ποὺ μοιάζει ὡς χέρι καὶ τὸ λέγουν τὸ χέρι τῆς Παναγίας.

⁴⁾ Πρωί.

⁵⁾ Χωρὶς εὐχὴ.

Εὐχὴ στήν λεχοῦσα.

Νὰ σὲ ζήσει, καλορίζικο, καλὰ σαράντα μὲ τὸν κόρφο του γιομαῖτο.
Νὰ ἔχει γάλα καὶ νὰ βυζάζει τὸ μωρό της.

Τὸ κακὸ μάτι.

Ἡ μαμὴ γιὰ νὰ προφυλάγεται ἢ λεχοῦσα ἀπὸ τὸ κακὸ μάτι καὶ ἀπὸ τὴν κακιὰ τὴν ὥρα ἄφου γεννήσει, κρεμᾷ στὴ μέση της ἓνα μισὸ πέταλο βωδιουῦ μὲ κλωστή τοῦ μιταριοῦ ἢ κατσιθέλικο μεγάλο καρφὶ σὲ κόκκινη κορδέλα καὶ κάτω ἀπὸ τὸ μαξιλάρι της βάζει ἓνα μπαλιτᾶ καὶ ἓνα μισοτάρι, κάτω ἀπὸ τὸ μωρὸ μιὰ μασιά.

Θὰ πάρει βάμμα ¹⁾, θὰ τὸ κάνει τρία κάτια, θὰ τὸ κλώσει, θὰ κάνει τρεῖς κόμπους ἔχει μαζὺ της τιναγμένο κουρπουμί ²⁾, τὸ ξύνει μὲ τὴν σουγιά, τὸ δουλεύει καλὰ μὲ τὸ ἄγιοκέρι ³⁾, τὸ βάζει ἐπάνω στοὺς τρεῖς κόμπους καὶ τὸ δίνει στὸ χέρι τῆς λεχοῦσας.

Εἰς τὸ κεφάλι της θὰ κρεμάσει λίγο βάμμα, ἓνα κομματί ἄγιοκέρι τυλιγμένο μὲ τρεᾶ, μιὰ σκέλιδα σκόρδο, ἀπ' ἐπάνω ἓνα δαχτυλίδι καὶ ἓνα φλουρί δεμένα μὲ ἓνα γαλάζιο φιόγκο.

Ὅλα αὐτὰ θὰ τὰ φορεῖ ὡς τις σαράντα γιὰ νὰ μὴ τὴν πιάνει τὸ μάτι.

Τὸ τραπέζι τῆς Παναγίας.

Εἰς τὴν κάμαρα τῆς λεχοῦσας θὰ κάμουν τῆς Παναγίας τὸ τραπέζι.
Θὰ φάγουν ὄλοι οἱ δικοὶ καὶ ἡ λεχοῦσα θὰ πιῇ

Τὰ λεχουσιάτικα ⁴⁾.

Στις τρεῖς μέραις ἢ μαμὴ θὰ πάρει τὸν ὄχτρο ⁵⁾ ποὺ ἔχουν κρατημένο μαζὺ μὲ τὰ λεχουσιάτικα, τὸ σκεπάζει καλὰ μὲ αὐτὰ μὴ τὸ δεῖ μηδὲ ὁ μέρμυγκας, πηγαίνει ἔξω στοὺς μπαξέδαις, σκάθει βαθειά, τὸ παραχώνει καὶ ὕστερα στὴ βρύση θὰ πλύνει τὰ ῥοῦχα.

Τὰ κάκανα.

Τὴν τρίτη μέρα θὰ ζυμωθοῦν τὰ κάκανα ⁶⁾.

Τὸ πρῶν ἓνα κορίτσι, ἢ ἀδελφὴ τῆς λεχοῦσας ἢ τοῦ ἀνδρὸς ἢ καὶ

¹⁾ Τὸ κόκκινο βαμβάκι ποὺ ὑφαίνουν. ²⁾ Μολύβι.

³⁾ Τὸ μελισσοκέρι, ἀπ' αὐτὸ πρέπει νὰ πηγαίνουν κερὶ εἰς τοὺς Ἁγίους ὡς ἄγνὸ καὶ εὐώδες.

⁴⁾ Τὰ ἀκάθαρτα ῥοῦχα τῆς λεχοῦσας

⁵⁾ Τὸ ὕστερον. ⁶⁾ Μικρὰ παξιμάδια.

συγγενικὸ θὰ τὰ ζυμώσει μὲ καλὸ ἀλεύρι, μὲ λίγη ζάχαρη καὶ κανέλα.
Ἐπάνω στὸ ζυμάρη θὰ κυλλίσουν τὸ σαλὸ καὶ θὰ ποῦν τρεῖς φοραῖς:

Φάγε λύκε χόρτασε.

Τὸ ζυμάρη ἀνεβασμένο θὰ τὸ πλάσει σὲ στεναῖς βέργαις, θὰ τὸ κόψει σὲ μικρὰ κομμάτια, θὰ τὸ πασαλείψει ἀπὸ πάνω μὲ λιωμένη ζάχαρη γιὰ νὰ γίνουν κόκκινα καὶ θὰ τὰ ψήσουν στὸν φούρνο καὶ θὰ εἶναι ἔτοιμα τὸ μεσημέρι. Θὰ κάμουν καὶ ἓνα κολλικόπλο ¹⁾, θὰ τὸ κρεμάσουν στὸ καρφὶ καὶ ὅταν γεννηθοῦν τ' ἄρνια θὰ τοὺς τὸ δώσουν νὰ τὸ φᾶνε.

Ἡ μαμμη θὰ θυμιάσει τὴν λεχοῦσα, θὰ κολυμπήσει τὸ μωρὸ καὶ τὸ μεσημέρι ἔχουν φιλιὰ ²⁾ τοὺς συγγενεῖς. Θὰ μαζευθοῦνε οἱ δικαῖς, μάννα, πεθερά, θειαῖς καὶ γειτόνισσες νὰ φιλευθοῦνε.

Ἄφοῦ φάγουν θὰ βάλουν τὰ κάκανα σὲ κόσκινο καὶ ἡ μαμμη θὰ τὰ κοσκινήσει ἔπάνω στὸ στρώμα τῆς λεχοῦσας καὶ ὅσαι εἶναι μέσα στὴν κάμαρα θὰ ῥιξοῦν στὸ κόσκινο ἀπὸ ἓνα γρόσι, εἰκοσάρη ἢ δεκάρα, ὅτι δυνιέται ἢ κάθε μιὰ καὶ αὐτὰ εἶναι χαρίσματα τοῦ μωροῦ.

Ἡ μαμμη κοσκινίζοντας τὰ κάκανα λέγει:

*Γελᾶστε, νὰ γελᾶσμε
νὰ ξεροκακανίσμε
κὰ κὰ κὰ κὰ κὰ.*

Γελᾶ ἡ μαμμη καὶ γελοῦν ὄλοι.

Ἡ καρτεροῦλα ἢ τὰ γεννητούρια.

Ὅταν κτυπήσει ἡ καμπάνα τοῦ ἑσπερινοῦ ἡ μαμμη θὰ πάγει στὴ νουνὰ τὴν καρτεροῦλα.

Καρτεροῦλα ³⁾ εἶναι ἡ εἶδηση πὺν στέλνει ἡ μητέρα τοῦ μωροῦ εἰς τὴν συντέκνισσα ὅτι γέννησε διὰ νὰ ἑτοιμασθῇ νὰ βαπτίσει καὶ τὰ δῶρα.

Σὲ παναῖρι σκεπασμένο μ' ἓνα καθαρὸ ἄσπρο φαντὸ σκέπασμα βάζουν κάκανα, μισὴ ὀκὰ ζάχαρη, μισὴ ὀκὰ καφέ, φρούτα ξερὰ φουντούκια, σταφίδαις, κουκουνάρια. Ἄπ' ἔπάνω σὲ μεταξωτὸ ἢ σὲ λαχουρένιο κεντημένο μπόγο κάλτσαις, μαντιῆλι μεταξωτὸ, μάλινο τσεμπέρι, φακιόλι μεταξωτὸ, καὶ μαύρη σοφένια ποδιά. Γιὰ τὸ νουνὸ φανέλα ἀπὸ μέσα, πουκαμισάκι ἀπ' ἔξω, κάλτσαις, καὶ ἂν ἔχουν παιδιὰ καὶ αὐτὰ ἀπὸ ἓνα ζευγάρι κάλτσαις καὶ ἀπὸ ἓνα μαντιῆλι.

¹⁾ Μικρὴ πήττα

²⁾ Τραπέζι, φίλευμα, τὸ γεῖμα.

³⁾ Ἐπίσης καρτεροῦλα λέγεται καὶ ἓνα εἶδος τούφρας διὰ ῥακί, σχήματος τετραπλεύρου· καὶ τὴν μικρὴ τὴν λέγουν καρτεροῦλι, ἴσως ἐκ τοῦ κρατήρ; .

Ἡ νουνά ¹⁾ θὰ πάρει τὰ δῶρα, θὰ κεράσει τὴν μαμὴ καὶ θὰ στείλει στὸ μωρὸ φλουρὶ ἢ σταυρὸ χρυσὸ δεμένο σὲ γαλάζια κορδέλα.

Ὑστερα ἡ μαμὴ θὰ μοιράσει τὰ γεννιτούρια εἰς τοὺς συγγενεῖς, τὴν γειτονιά ἢ τὶς φιληνάδαις. Στὸ παναῖρι εἶναι βαλμένα εἴκοσι ἢ τριάντα πιατάκια· κάθε πιάτο ἔχει δύο κάκανα, μιὰ φοῦχτα φουντούκια, σταφίδαις, κουκουνάρια, λίγα πενὶρ κουφέτα, ἀπὸ τὰ ἄσπρα τὰ μαλακὰ καὶ ἓνα κομμάτι κόκκινη ζάχαρη.

Ἡ κάθε μιὰ δίνει ὅ,τι δυνιέται διαράκι, γροσάκι ἢ ρουπιὲ περασμένο σὲ κόκινη κορδέλα ἢ γαλάζια.

Ἡ μαμὴ θὰ τὰ δώσει στὸ μωρὸ, θὰ τὰ κάμουν μπουρλιά ἢ θὰ τοῦ τὰ φοροῦν.

Οἱ Μοίραις

Τὸ τρίτο βράδυ ποὺ γεννήθηκε τὸ μωρὸ, θὰ ἔλθουν ἡ Μοίραις νὰ γράψουν τὴν μοῖρα του.

Θὰ στολίσουν τὴ λεχοῦσα, θὰ τὴν βάλουν τὰ καλά της ἀσπρόρρουχα, τὸ κεντημένο της σεντόνι, τὸ μεταξωτὸ της πάπλωμα, τὰ καλά της μαξιλάρια. Στὴ στρωμνὴ ἀκουμποῦν τὸ νυφκάτο φουστάνι καὶ τὴν γαμπριάτικη τὴν φορεσιά.

Στὸ μαξιλαράκι τοῦ μωροῦ σκαλώνουν ὅσα διαμαντικά καὶ φλουριά ἔχουν, καὶ κάτω ἀπὸ τὸ προσκεφάλι του σακοῦλα μὲ παράδες καὶ γύρω χρυσοκεντημένα μαντήλια.

Στὴν κάμαρα ὅλη τὴ νύχτα καίει ἡ καντήλα καὶ ἡ λάμπα.

Ὁ Ἄγγελος ὄρωτᾷ τὶς Μοίραις πῶς ἔγραψαν, καὶ αὐταῖς λένε ὅπως ἠῶραμε.

Γι' αὐτὸ στολίζουν τὸ μωρὸ καὶ τὴν μάνα του.

Τὸ γραφτὸ τῆς Μοίρας δὲ ξεγράφεται

Μιὰ φορὰ ἀπὸ χρόνια πολλά, ἡ μαμὴ ποὺ κοιμοῦνταν στὴν κάμαρα τῆς λεχοῦσας, εἶδε τὶς Μοίραις καὶ ἄκουσε ποὺ ἔλεγαν πῶς τὸ σαλὸ ὅταν γίνονταν δέκα χρονῶ θὰ ἔπεφτε στὸ πηγάδι καὶ θὰ πνίγονταν.

Ὁ νουνὸς καρτέραγε καὶ δὲν ἄφινε τὸ παιδί νὰ πηγαίνει κοντὰ στὸ πηγάδι.

Μιὰ μέρα τὸν ἀποκρύφιασε καὶ ἔβαλε τὸ χέρι τ' ἐπάνω στὴ λάσπη ποὺ ἦταν γύρω στὸ πηγάδι καὶ μόλις τὴν ἔβαλε τὸ παιδί στὸ στόμα τ' μονὲ μιᾶς πέθανε.

Ἀπὸ τότε κανεῖς δὲν ματαεῖδε τὶς Μοίραις.

¹⁾ Ἄν εἶνε ἡ νουνά ἔγκυος δὲν βαπτίζει, ἀντ' αὐτῆς θὰ βαπτίσει ὁ ἄνδρας τῆς ἢ τὸ παιδί.

Τὸ φύλαγμα τῆς λεχοῦσας.

Ἡ μαμή τρεῖς μέρες μένει στὴ λεχοῦσα καὶ κοιμᾶται στὴ κάμαρά της· μιὰ συγγενῆς τῆς λεχοῦσας ἢ γειτόνισσα πού ἔχει μωρὸ καὶ βυζάνεται, θὰ βυζάνει τὸ σαλὸ ὀκτῶ μέραις.

Τὸ πρῶτο γάλα τῆς μητέρας, τὴν κολάστρα δὲν γίνεται νὰ βυζᾷξει τὸ μωρό.

Τὴ λεχοῦσα δὲν ἀφίνουν ὀκτῶ μέρες μοναχῆ. Ἐὰν εἶναι ἀνάγκη νὰ βγῆ ἔξω ἀπὸ τὴν κάμαρα ἐκείνη πού τὴν φυλάγει, ἀφίνει ἓνα παιδί καὶ ὅταν δὲν εἶνε οὔτε παιδί, τότε ἀφίνει ἐπάνω στὴ στρωμνὴ της μιὰ σκούπα γιὰ νὰ τὴν φυλάγει γιὰτὶ ὅλαις οἱ ὥραις δὲν εἶναι καλαῖς.

Τις πρώταις μέραις ἢ λεχοῦσα τρώγει βρασμένο ἀνασόνι καὶ μάτς¹⁾.

Εἰς τὸ σπίτι τῆς λεχοῦσας νωρὶς προμαξεύονται, τὴ νύχτα δὲν ἀνοίγουν τὴν πόρτα.

Ὁ ἄνδρας πρέπει νὰ ἔλθει νωρὶς τὸ βράδυ, ἂν μείνει ἀργὰ θὰ τὸν καπνίσουν μὲ τὸ θυμιατό, θὰ κορώσουν λίγο λινὸ ξύλο σὲ μιὰ κεραμίδα θὰ περάσει ἀπ' ἐπάνω καὶ θ' ἀφίσει ἓνα ῥοῦχο του ἔξω ἀπὸ τὴν κάμαρα τῆς λεχοῦσας.

Τὴ λεχοῦσα δὲ γίνεται νὰ πολυβλέπουν γιὰτὶ ματιάζεται, στὸ παράθυρο κάθεται μὲ κατεβασμένο μπερνιέ, ὡς πού νὰ σαραντίσει δὲν κάνει νὰ δῆ στὸν καθρέφτη.

Ὁ ἄνδρας της ὡς τις σαράντα πηγαίνει στὴ κάμαρά της σὰ ξένος.

Ἡ λεχοῦσα δὲν κάνει νὰ δῆ νερόνυφη, διότι ἢ μιὰ καὶ ἢ ἄλλη τσαλαπατιέται²⁾. Ἄν προφθάσουν καὶ ποῦν μὲ τὸν νοῦν τους: Λεχοῦσα κι ἐγὼ λεχοῦσα καὶ σύ, τότε δὲν παθαίνουν.

Τὸ σήκωμα τῆς λεχοῦσας.

Στις ἑννέα μέρες ἢ μαμή θὰ σηκώσει τὴ λεχοῦσα ἀπὸ τὴν στρωμνὴ, θὰ τὴν ἀλλάξει μὲ τὰ γιοριερά της· μὲ τὸ ἓνα χέρι τὴν βασιτᾶ καὶ

¹⁾ Εἶδος φιδὲ καμωμένου στὸ σπίτι.

²⁾ Ἡ λεχοῦσα ὅταν τσαλαπατηθῆ δὲ μπορεῖ νὰ πάρει ἀνάσα, γαλαξεύει τὰ χεῖλια, τὰ νύχια της, χλωματίζει μαφαίνεται, τὸ μωρὸ ζουρίζει κλαίει καὶ δὲν μεγαλώνει. Τσαλαπατιέται σὺν τὴν δὴ ἀσαράντιστη λεχοῦσα ἢ νερόνυφη. Σὺν ἀνοίξει τὴν νύχτα ἢ πόρτα καὶ τύχει κακιὰ ὥρα καὶ δὲν πρόφθασε ν' ἀφίσει ἔξω ἀπὸ τὴν πόρτα ὅποιος μπεῖ μέσα στὸ σπίτι, φόρεμα, μανθῆλι, ῥαβδί ἢ ἄλλο τι ἀπὸ πάνου, τότε τὸ κακὸ πρᾶγμα μπαίνει μέσα καὶ πατιέται τὸ μωρὸ καὶ ἢ λεχοῦσα. Σὺν γυρίσει καμιὰ ἀπὸ λείψανο καὶ πάγει κατ' εὐθεῖαν στὴ λεχοῦσα, σὰ περάσει λείψανο καὶ ἀνατριχιάσει καὶ τύχει κακιὰ ὥρα. Ἰδίως τσαλαπατιέται τὰ Δωδεκάμερα ὁπότε τὰ Ζούζουλα καὶ τὰ Ρημώματα εἶνε στὸ ποδάρι. Τὸ τσαλαπάτημα μόνε μὲ τὴ γητεῖα περνᾶ, οἱ γιαιτροὶ δὲν ξεύρουν νὰ γιάνουν αὐτὰ τὰ ἀγεργικά.

μὲ τὸ ἄλλο κρατῶντας τὸ θυμιατὸ τὴν κάμνει τρεῖς γύρους στὴν κάμαρα καὶ θὰ τὴν καθίσει στὸ μιντέρι.

Λέγουν ὅτι ἀκόμα καὶ ἡ ἀρκοῦδα ἀφοῦ γεννήσει ὀκτὼ μέραις φυλάγει τὴ στρωμνὴ της.

Ἐ Σαραντισμός

Στις σαράντα ποὺ γέννησε, ἡ μαμὴ μετὰ τὸ μεσημέρι θὰ πάγει νὰ πάρει τὴ λεχοῦσα καὶ θὰ τὴν πάγει στὴν ἐκκλησία νὰ πάρει Σαραντισμό.

Ἡ μαμὴ βαστᾷ τὸ μωρὸ ντυλιγμένο στὸ παπλωματάκι καὶ ἡ μητέρα πηγαίνει στὸ πλάγι.

Ἐ παπᾶς θὰ διαβάσει τὴν εὐχή, ἡ μαμὴ θὰ βγάλει ἀπὸ τὸ χέρι τῆς λεχούσας τὸ βάμμα νὰ τὸ κρεμάσει ἐπάνω στὴν εἰκόνα τῆς Παναγίας.

Εἰς τοὺς Σάκκους¹⁾ τὸ ρίχνουν στὴ βρύση τῆς ἐκκλησίας γιὰ νὰ πᾶνε μὲ τὸ νερὸ τὰ κακούδια τῆς λεχουσιᾶς.

Τὸν ὄφαλὸ τοῦ παιδιοῦ ὅταν πέσει, τὸν ρίχνουν στὴν ἐκκλησία γιὰ νὰ τὴν ἀγαπᾷ ὅταν μεγαλώσει.

Μετὰ τὸ σαραντισμὸ θὰ πᾶνε κατ' εὐθείαν εἰς τὸ σπῖτι τῆς νουνᾶς καὶ ἀπὸ τότε πλέον παύει κάθε προφύλαξις.

Γιὰ νὰ μὴ κλαίει τὸ μωρὸ

Ἐταν τὸ μωρὸ κλαίει πολὺ καὶ δὲ μερώνει, μιὰ γειτόνισσα ἢ φιληνάδα τῆς μητέρας τοῦ μωροῦ παίρνει μιὰ φασκιά του καὶ τὴν ὥρα ποὺ θὰ γυρίσει τὸ βράδυ ἢ ἀγέλη ἀπὸ ἕνα σταυροδρόμι, θὰ τὴν ρίξει κατὰ γῆς, καὶ ὅταν περάσουν ἀπ' ἐπάνω τρεῖς ἀγελάδαις τὴν ἀρπάξει καὶ πηγαίνει καὶ φασκιώνει τὸ παιδί.

Ἀὐτὸ θὰ τὸ κάμει τρία βράδυα μὲ τὴν σειρὰ καὶ τὸ μωρὸ ὕστερα δὲν κλαίει.

Τὰ βαπτίσια

Τὸ ἀβάπτιστο παιδί τὸ λέγουν δράκο ἢ δρακούλη καὶ δὲν τὸ καπνίζουν. Μετὰ τὸ βάπτισμα τὸ καπνίζουν κάθε βράδυ γιὰ νὰ μὴ τὸ πιάνει τὸ μάτι.

Τὸ μωρὸ βαπτίζουν δυὸ ἢ τριῶ μηνῶ, σπανίως ἀσαράντιστο, ἐὰν εἶνε ἄρρωστο καὶ φοβηθοῦν μὴ πεθάνει.

Τὸ νὰ πεθάνει ἀβάπτιστο εἶναι μεγάλη ἁμαρτία καὶ πηγαίνει κάθε νύχτα στὸν ὕπνο τους, τραβᾷ τὸν πατέρα καὶ τὴ μητέρα του καὶ γυρεύει τὸ δνομά του.

¹⁾ Χωρὶ τῆς περιφερείας.

Ἔχουν σὲ καλὸ νὰ βαπτίζουν. Ὅποιος σ' αὐτὸν τὸν κόσμον δὲ βαπτίσει παιδιά, στὸν ἄλλο κόσμον θὰ βαπτίζει φεϊδία.

Τὰ βαπτίσια γίνονται Κυριακὴ ἢ γιορτὴ εἰς τὸ σπίτι τοῦ μωροῦ ἢ μητέρα του προσκαλεῖ τοὺς συγγενεῖς καὶ γειτόνους καὶ ἢ νουνὰ τοὺς δικούς της.

Ἀπὸ βραδὺς ἢ νουνὰ θὰ στείλει στὸ ἀναδεξιμί λαμπάδα, πουκαμισάκι καὶ ῥομπάκι δυὸ σκουφίτσαις ἢ μιὰ τοῦ λαδιοῦ καὶ ἢ ἄλλη λουσάτη, τὸ ἀναβόλι, ¹⁾ ἓνα καλοῦπι ἄσυρτο σαποῦνι καὶ ἓνα ποτήρι λάδι.

Ἀφοῦ ἢ νουνὰ βαπτίσει τὸ μωρὸ καὶ δώσει τὸ ὄνομα ²⁾ τὴν κάνουν ἄξιος. Ἐνας ἀπὸ τοὺς δικούς ἢ ὁ καντηλανάφτης τὴν σηκώνει καὶ λέγει τρεῖς φοραῖς ἄξιος καὶ δὲν τὴν ἀφίνει πρὶν τάξει τραπέζι ἐξοχικὸ ἢ λάδι γιὰ τὴν ἐκκλησία ἢ ἄλλο τι.

Μιὰ συγγενὴς τῆς νουνᾶς ῥίχνει ἐπάνω στὸ μωρὸ τὸ δεχτοῦρι.

Ἡ νουνὰ μετὰ τὴν βάπτισιν μοιράζει μαρτυριάτικα ³⁾ καὶ τὴν εὐχονται ὅπως ἔβαλε τὸ λάδι νὰ βάλει καὶ τὸ κλίμα, ὅπως βάπτισε νὰ ἀξιοθῆ καὶ νὰ τὸ στεφανώσει καὶ νὰ τὰ χιλιάσει (τὰ βαπτιστικά). Τὰ ῥουχάκια τοῦ μωροῦ ποὺ ἔβαλε στὴ βάπτισιν καὶ εἶναι μὲ τὸ Ἅγιο μῦρο τὰ πλένουν ξεχωριστὰ καὶ ῥίχνουν τὸ νερὸ εἰς τὸ χωνευτήρι τῆς ἐκκλησίας ὅπου ῥίχνουν καὶ τὸ νερὸ τῆς κολυμβήθρας.

Ἡ κούνια

Τὸ μωρὸ σφιχτοφασκιωμένο κοιμίζον στὴν κούνια.

Ἡ κούνια εἶναι ἢ ἀνεμόκουνια κρεμασμένη στὸ ταβάνι μὲ δυὸ χαλκάδες ἢ ξύλινη χαμηλὴ μὲ πόδια στρογγυλά ξύλινα γιὰ νὰ κουνιέται. Πολλαῖς φοραῖς καὶ ἢ σκάφη χρησιμεύει ὡς κούνια.

Ἐπάνω στὴ κούνια εἶναι κρεμασμένο ἓνα εἰκονισματάκι, καὶ ἓνα γαλάζιο χονδρὸ χάντρο μὲ σταυρὸ γιὰ τὸ μάτι.

Στὰ πιὸ περασμένα χρόνια μεγάλωναν τὰ μωρὰ στὸ σουμπέκι. Αὐτὸ τὸ σύστημα ἦτο ἀνθυγιεινὸ γιὰ τὸ παιδί καὶ μεγάλη εὐκολία γιὰ τὴν μητέρα, ποὺ δὲν εἶχε νὰ πλύνει πανιά.

Ἡ ξύλινη κούνια εἶχε στὴ μέση τρύπα καθὼς τὸ στρωματάκι καὶ τὸ σεντόνι μέσα στὴν τρύπα ἔβαζαν τὸ χωματένιο τσουκαλάκι, τὸ μωρὸ

¹⁾ Τὸ ὕφασμα ποὺ χαρίζει ἢ νουνὰ, ἐπτά ὡς οκτὼ πηγῆς μάλινο χρωματιστό, ἄλλως λέγεται καὶ δεχτοῦρι

²⁾ Φλουράκια ἀπὸ τὸ ἓνα μέρος ἔχουν τὴ Γέννηση τοῦ Χριστοῦ καὶ ἀπὸ τὸ ἄλλο τὴν Βάπτισιν.

³⁾ Συνήθως εἰς τὰ πρῶτα παιδιὰ βγάζει τὸ ὄνομα τοῦ παποῦ ἢ τῆς γιαγιάς των καὶ εἰς τὰ κατόπιν δίδει ὅ,τι ὄνομα θέλει.

ξάπλωναν στήν κούνια μὲ τρόπο ὥστε νὰ κάμνει τὴν ἀνάγκη του καὶ νὰ μὴ λερόνωνται πανιὰ καὶ σιλτέδαις, καὶ τὸ ἔδεναν σφικτὰ μὲ τὰ κοντάκια στήν κούνια γιὰ νὰ μὴ κινεῖται, καὶ αὐτὸ τὸ βασάνιζε.

Τὸ βύζαγμα

Ἡ μητέρα βυζάνει τὸ μωρὸ ἑπτὰ ἢ οὐκὼ μῆνες. Ἐὰν τὸ γάλα τῆς δὲν ἔπαρκει τότε τὸ δίνει καὶ ξένο γάλα ¹⁾ μὲ τὴν βυζάστρα.

Προσέχει νὰ μὴ τὸ ἀποκόψει στοὺς ζεστοὺς μῆνες, διότι τότε συνήθως προσβάλλεται τὸ μωρὸ ἀπὸ εὐκοιλία καὶ πεθαίνει.

Τὸ ἀποκόπτει μετὰ τὸ Πάσχα, τὸ Ἄσπρο ²⁾ Σάββατο πρὶν πατήσουν οἱ ζέσταις καὶ εἶναι ὁ καιρὸς ὀροσερὸς ἢ κατὰ τὸν Σεπτέμβριον, ὁπότε ὁ καιρὸς ὀρόσιζε.

(Κατὰ διήγησιν τῆς μακαριτίδος κερὰ Ζωῆς στὰ 1914, ἐκ Φαναρίου, χωρίου τῆς ἑπαρχίας Σηλυβρίας).

ΝΑΝΟΥΡΙΣΜΑΤΑ ³⁾

Ἐλα Χριστέ μου, πάρε το καὶ πᾶν το σις μπάχισέδαις
καὶ γιόμω τον τις κόρφου του λουλούδια καὶ κοντσέδαις.

Κοιμᾶτ' ἀστρί κοιμᾶτ' ἀγγή, κοιμᾶται νιὸ φεγγάρι
κοιμᾶται τὸ πουλάκι μου σὸν ἄξιο παλλικάρη.

Ἐχω ἴγὼ μιὰ θυγατέρα, ἔχ καὶ ὁ βασιλεὺς ἴνα γυιὸ
καὶ μηνάει ξαναμηνάει συμπεθέρα νὰ με κάν.

Κοιμᾶτ' ὁ ἥλιος στὰ βουνὰ κι' ἡ πέριδικα στὰ χιόνια
κοιμᾶτ' καὶ τ' ἀγοράκι μου μέσ' τὰ χρυσᾶ σεντόνια.

Κοιμᾶται τῶνα μου παιδί, τῶνα μου κλωναράκι
τῶνα μου φύλλο τῆς καρδιᾶς καὶ τὸ μικρὸ μ' ἴγοράκι.

Ἐλα ὕπνε κι' ἔλα ζάλη
κι ἀποκοίμησέ το πάλι.

¹⁾ Κατὰ προτίμησιν ἀγελαδιῶ καὶ ἐὰν τὸ παιδάκι εἶναι ἀδύνατον καὶ ἀσθενικὸν τότε τὸ δίδουν γάλα τῆς γαίδουριτσας, πού τὰ συστατικά του εἶναι πλησιέστερα πρὸς τὸ γυναικεῖο γάλα.

²⁾ Τὸ πρῶτον Σάββατον μετὰ τὸ Πάσχα.

³⁾ Καὶ νεοῖσιν. Τὰ περισσότερα εἶνε τῆς Σηλυβρίας καὶ τὰ ἄλλα τοῦ Φαναρίου, Σάκκων καὶ Τυρολόης.

Ε. Σαραντή, Ἐπὶ τὰ Θρακικὰ ἔθιμα

*Νάνι τοῦ μπιῦ τὸ παιδί, τοῦ βασιλῆ τ' ἀγγόνι
ὁποῦ γεννήθηκε στὴ Βλαχιά κι' ἀκουσθηκε στὴ Πόλη.*

*Ὁ Ὕπνος τρέφει τὰ μωρὰ κ' ἡ Γερά τὰ μεγαλώνει
κ' ἡ Παναγία κι' ὁ Χριστὸς τὰ καλοξημερώνει.*

*Κοιμᾷτ' ἡ πούλια στὸ βουνὸ κ' ἡ πέρδικα στὰ δάση
ἀφήτε τὸ πουλάκι μου τὸν ὕπνο νὰ χορτάσει.*

*Κοιμήσου καὶ παρήγγειλα στὴν Πόλη τὰ προικιά σου
στὴ Βενετιά τὰ χρῶχα σου καὶ τὰ διαμαντικά σου.*

*Κοιμήσου σὺ πουλάκι μου κ' ἡ τύχη σου δουλεύει
καὶ τὸ καλό σου ριζικὸ σὲ κουβαλεῖ καὶ φέρνει.*

*Ὁ Ὕπνος τρέφει τὸ μικρὸ κ' ἡ Γερά τὸ μεγαλώνει
καὶ ἡ Κερά ὁ Παναγία τὸ καλοξημερώνει.*

*Ἐλα Νύπνε μ' καὶ πάρε το, Νύπνε ἰποκοίμισέ το
καὶ σὺ Κερά μου Παναγία, καλοξημέρωσέ το.*

*Ἐλα Χριστέ μου πάρε το, Παναγία μ' καὶ κοίμησέ το
νὰ τὸ πάει στοῦ Μάη τ' ἀμπέλι καὶ στοῦ Μάη τὰ λειβαδάκια
νὰ τὸ δόσ' ἀγᾶς σταφῦλι κ' ἡ ἀγάδαινα μαντιῆλι
κ' ἡ μικρὴ ἀγαδοπούλα δακτυλίδι μὲ τὴ βούλα.*

*Νάνι τοῦ ρήγα τὸ παιδί τοῦ βασιλῆ τ' ἀγγόνι
ὁποῦ γεννιέται στὴ Φραγκιά καὶ ἀκούεται στὴν Πόλη.
Τὸ χάρισε ὁ βασιλεὺς κορῶνα διαμαντένια
τὸ χάρισε κ' ἡ βασίλισσα σταυρὸ μαλαματένιο.*

*Κοιμᾶται τὸ πουλάκι μου καὶ πῶς νὰ τὸ ξυπνήσω
νὰ πάρω διαμαντόπετραις νὰ τὸ πετροβολήσω
νὰ τὸ ξυπνήσω μὲ νερό, φοβοῦμαι μὴ κρωάσει
νὰ τὸ ξυπνήσω μὲ κρασί, φοβοῦμαι μὴ μεθύσει.
Νὰ τὸ ξυπνήσω μὲ φιλί, νὰ γλυκοεξυπνήσει.*

*Ἐλα Ὕπνε καὶ πάρε το, Χριστέ ἰποκοίμισέ το
πᾶν τὸ μέσ' τοῦ Μάη τ' ἀμπέλι καὶ στοῦ Γιάνν' τὸ περιβόλι
κόψε το ἕνα σταφῦλι, δόσε το κι' ἕνα καρπούζι.*

Τὸ σταφύλι νὰ τὸ φάει, τὸ καρπούζι νὰ τὸ πάζει
νὰ κοιμᾶται σὰν τ' ἀρνέλ', νὰ ξυπνᾷ σὰ μοσχαρέλ'.

Κοιμήσου σὺ μικράκι μου, κί ἐγὼ σὲ νανοουρίζω
καὶ τὴν κοννίτσα σου κοννῶ, γλυκὰ καὶ σὲ κοιμίζω.
Σὰ σὲ κοιμίσω ἕστερα σιὴ Παναγιά σ' ἀφίνω,
σιὴ Παναγιά... καὶ στὸ φύλακ' Ἀγγελό σου,
γιὰ νὰ σὲ προφυλάγουνε πάν' στὸ προσκέφαλό σου.

Ἔλα Νύπνε μ' καὶ πάρε το καὶ ἀποκοίμισέ το
καὶ πᾶν το στοῦ Μάη τ' ἄμπέλι, στοῦ Μάη τὸ περιβόλ'
νὰ τὸ δόσ' ὁ Μάης κερᾶσ', καλόγερος ἀπίδι
νὰ τὸ δόσ' ὁ Αὔγουσιος τὸ πρῶτο τὸ σταφύλι,
νὰ κοιμᾶται σὰν ἀρνάκ', νὰ ξυπνάει σὰν πουλάκ'.

Ἔλα Νύπνε μου πάρε το, γλυκὰ νὰ τὸ κοιμίσεις
καὶ μέσ' τὸν ἕπνο του νὰ μὲ τὸ συργιανίσεις.

Νὰ μοῦ τὸ πᾶς ἐδῶ, νὰ μοῦ τὸ πᾶς ἐκεῖ, μέσα σὲ περιβόλια
νὰ τὸ γεμίσεις καὶ τίς τσέπαις του τριαντάφυλλα καὶ ῥόδα,
Τὰ ῥόδα νᾶν' τῆς μάνας του, τὰ κρίνα τῆς νοναῖς του
καὶ τ' ἄσπρα τριαντάφυλλα νᾶναι τῆς ἀφεντιᾶς του.

Στὰ δωδεκάμερα

Τὸ παιδί ποῦ θὰ γεννηθῆ τὴν παραμονὴ τῶν Χριστουγέννων καὶ ὅλα
τὰ δωδεκάμερα δένουν μὲ ψαθόσχοινο γιὰ νὰ μὴ γίνει Καλικάντζαρος καὶ
δὲν τὸ ἀφίνουν ἀβάπτιστο.

Ἡ γυναῖκα ποῦ θὰ γεννήσῃ τὰ δωδεκάμερα θυμιάζει κάθε μέρα τὴν
στρωμνὴ καὶ τὴν κάμαρά της μὴν ἔλθει ὁ Καλικάντζαρος, καὶ στὸ τουλ-
πάνι της κρεμᾷ θυμιάμα μὲ φλουρί.

Ἡ δροσοφορτωμένη ¹⁾

Ἄν πεθάνει λεχοῦσα ἀσαράντιστη ὡς τίς σαράντα μέρες πᾶνε στὸν
τάφο της τὴν ὥρα ποῦ βασιλεύει ὁ ἥλιος καὶ ῥίχνουν ἓνα μαστραπᾶ νερὸ
γιὰ νὰ δροσίξεται ἢ δροσοφορτωμένη.

Ἄν λησμονιοῦνται τὴ νύχτα ἀπλωμένα ῥοῦχα ἀχρόνιαστου παιδιοῦ,

¹⁾ Ἡ ἀσαράντιστη πεθαμμένη λεχοῦσα.

τὸ πρῶτὸ θεὸ νὰ τὰ νεροπερᾶσεν, νὰ τ' ἀπλώσουν νὰ τὰ διῆ ὁ ἥλιος καὶ ὕστερα νὰ τὰ μαζέψουν.

Ὁ νουνὸς εἶναι συνήθεια νὰ στεφανώνει τὸ βαπτιστικὸ καὶ γι' αὐτὸ τὸν εἶχονται, ἀφοῦ βαπτίσει, ὅπως ἔβαλε τὸ λάδι νὰ βάλει καὶ τὸ κλίμα.

Τὸ κουμπιὸ ἐξακολουθοῦσε ἐπὶ γεννεαῖς.

Τὸν νουνὸ κακοφαίνονταν ὅταν ὁ ἀναδεξιμὸς τοῦ ζητοῦσε ἄλλον νὰ τὸν στεφανώσει.

Ὁ νουνὸς ἔστειλε τὴν παραμονὴ τῶν Φώτων στὸ βαπτιστικὸ τοῦ ἐνόσφ ἦτο μικρὸ τὸ Φωτικὸ κερὶ καὶ ὀπωρικὰ σὲ ἀρμαθιαῖς.

Τὸ καντηλοβάπτισμα.

Ὅταν τὸ μωρὸ γεννηθῆ παράκαιρα καὶ φοβηθοῦν μὴ πεθάνει πρὶν τὸ βαπτίσουν, τότε τὸ καντηλοβαπτίζουν γιὰ νὰ μὴ πάγει στὸν ἄλλο κόσμον ἀβάπτιστο στὴ κόλαση ¹⁾

Ἡ μαμὴ ἢ ἡ μεγαλύτερη τοῦ σπιτιοῦ τὸ καντηλοβαπτίζει. Λέγει τρεῖς φοραῖς τὸ Πιστεῖω καὶ τρεῖς τὸ Ἀποτάσου τῷ σατανᾷ, κόφτει λίγα μαλλιά ἀπὸ τὸ κεφαλάκι του, τὸ περιχᾶ μὲ τὴν καντήλα ποὺ καίει μπροστὰ στὸ εἰκόνημα τῆς Παναγίας καὶ τὸ δίνει τ' ὄνομα.

Τὰ μαλλιά ποὺ ἔκοψε μὲ τὸ περέχυμα τῆς καντήλας τὸ ρίχνουν στὸ χωνευτήρι τῆς ἐκκλησίας.

Ἐὰν ζήσει μετὰ τὸ καντηλοβάπτισμα θὰ τὸ ξαναβαπτίσουν στὴν κοκυμβήθρα καὶ ὁ παπᾶς τὸ δίνει τὸ ἴδιο ὄνομα.

Ἐὰν πεθάνει τότε τὸ κάνουν τρεῖς σταυροὺς ἀπὸ κρασί ἀπὸ ἓνα στὸ στηθάκι, στὴ ράχη καὶ στὸ μέτωπο, τὸ ντυλίζουν σὲ λίγη ἀπλυτὴ μανταπολάνα καὶ μιὰ γυναῖκα σπιτικιά τὸ παίρνει στὴν ἀγκαλιά της καὶ τὸ πάγει στὸ νεκροταφεῖο. Ὁ παπᾶς θὰ τὸ διαβάσει εὐχὴ καὶ θὰ τὸ θάψουν.

¹⁾ Τὸ μωρὸ μόλις ἀνοίξει τὰ μάτια καὶ διῆ τὸ φῶς τοῦ κόσμου γειννέται ἁμαρτωλό.